

ДЕТЕРМІНАНТИ ПІДВИЩЕННЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕРЕРОБКИ ВІДХОДІВ НА ЦУКРОВИХ ЗАВОДАХ

Романчук С.В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

В умовах фінансової та структурної кризи економіки, необхідно мати нові підходи до підвищення ефективності діяльності підприємства. В цукровій галузі протягом тривалого періоду спостерігалася криза галузі зумовлена різними чинниками. Зокрема постійне збільшення вартості енергоресурсів, надмірне державне регулювання та велика собівартість вирощування цукрового буряку, призвела до значної кількості збанкрутілих цукрових заводів. Не досконалі технології дозволяють говорити і про значний вплив на навколишнє довкілля. В умовах сталого розвитку економічна та екологічна складова є невід'ємними, саме тому в сучасних умовах реформування необхідно брати за основу показник еколого-економічної ефективності. Однією із умов його підвищення є податкові пільги, державні програми та впровадження «зеленого» тарифу на біопаливо отримане у процесі переробки відходів на цукрових заводах.

Ключові слова: переробка відходів, цукровий завод, детермінанта, еколого-економічна ефективність, рециклінгу, «зелений» тариф, пільга, цільова програма.

Постановка проблеми. Дефіцит власних енергоресурсів в поєднанні з високим ризиком економічних загроз досить гостро ставить питання впровадження нових екологічних проектів. Актуальним питанням залишається сучасні ефективні реформи в сфері державного стимулювання переробки відходів та напрями виходу з енергетичної кризи. Саме тому у статті розкрито актуальні питання державного стимулювання та існуючих бар'єрів переробки відходів, як одного з напрямів підвищення еколого-економічної ефективності цукрових заводів. В статті розкриваються питання щодо впровадження еколого-економічних проектів з рециклінгу відходів цукрового виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зважаючи на актуальність, проблема залишається не достатньо вивченою вітчизняною наукою. Питання реформування економіки вивчалися багатьма вченими, але дані теоретичні надбання не розкривають проблематику в умовах «енергетичної війни» та напів-воєнного стану. Зокрема проблеми екологічної ефективності в галузях економіки та державі досліджували зарубіжні вчені Кумхоф М. [14], Маєгаард П. [17], Муір Д. [14], Ресенде К. [14], Уолкері А. [19], Уельд Я. [14], Якобс Д. [15]. Фундаментальні дослідження з питання державного стимулювання, зокрема стимулювання окремих галузей розкриті у працях провідних вітчизняних вчених-економістів: В. Базилевич, В. Гесць, О. Бугуцький, Д. Черваньов, А. Чухно.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Не дивлячись на широкий спектр досліджень вчених та фахівців, ситуація чка склалася на сьогодні в Україні є не однозначною та новою в своєму форматі. Дефіцит енергоресурсів та велика енергоємність економіки є надзвичайно гострою проблемою для України. Це зумовлено як світовими тенденціями та істотною залежністю від імпорту природних енергоресурсів. Науковий підхід до державного стимулювання та зняття бар'єрів на ринку, дозволить певним галузям зменшити споживання енергоресурсів та стати більш ефективними.

Мета статті. У статті проаналізовано шляхи підвищення еколого-економічної ефективності переробки відходів через призму державного стимулювання та зняття бар'єрів для виробництва альтернативних джерел енергії.

Виклад основного матеріалу. Наразі механізми стимулювання та розвитку сектору, галузі чи українських компаній, що займаються переробкою від-

ходів чи біоенергетики, зокрема, можна розділити на три категорії:

- 1) податкові (фіскальні) пільги;
 - 2) «зелений» тариф на електроенергію, вироблену з відновлюваних джерел;
 - 3) стратегії розвитку, програми.
- Зарубіжний досвід показує, що фіскальні стимули будуються на основних фіскальних інструментах урядової політики. Моделювання структурних моделей вивчає зміни в семи фінансових інструментах. А саме:

- 1) збільшення державних витрат на споживання;
- 2) збільшення державних інвестиційних витрат;
- 3) збільшення загальних цільових трансфертів;
- 4) збільшення цільових трансфертів, спрямованих на користь домашніх господарств;
- 5) зниження ставки податку на ФОП;
- 6) зменшення ставки податку на споживання (ПДВ, акцизний податок);
- 7) зменшення ставки податку на прибуток підприємств [14, р. 11]

Розглядаючи фіскальні стимули переробки відходів з метою отримання палива чи електроенергії, які зафіксовано у Податковому кодексі України [2]. В Україні передбачено пільги на ввезення енергоефективного обладнання. Від оподаткування можуть бути звільнені операції із ввезення на митну територію України. Устаткування, яке працює на відновлюваних джерел енергії та обладнання, матеріалів для виробництва альтернативних видів палива або для їх виробництва. Тобто, в даному випадку обладнання, яке купується з метою переробки відходів звільняється від мита, ПДВ та митних зборів. Не менш важливим є і дія даного положення на матеріали, устаткування, комплектуючих, що використовуються для виробництва устаткування, таким чином стимулюючи не тільки імпорт обладнання, а і власне вітчизняне машинобудування у сфері альтернативних видів палива.

Не менш важливим є те, що в Україна компанії, що переробляють відходи звільняються від сплати 80% прибутку підприємств, отриманого від продажу в Україні певних категорій товарів:

- 1) устаткування, що займається переробкою відходів з метою отримання біопалива;
- 2) матеріали, сировина, устаткування та комплектуючі, які будуть використовуватись у переробці відходів з метою вироблення відновлюваної енергії;
- 3) устаткування для виробництва альтернативних видів палива.

З метою стимулювання, до 2020 року, звільняються від оподаткування прибуток цукрових заводів отриманий від переробки відходів на біопаливо та його реалізації. При виробництві електроенергії з біомаси, жому, меляси, гички цукровий завод не сплачує прибуток отриманий від виробництва електричної і теплової енергії.

Для виробників техніки, обладнання, устаткування, визначених Законом України «Про альтернативні види палива» [3], для виготовлення та реконструкції технічних і транспортних засобів вироблених в Україні, які споживають біопалива, одержаний від продажу зазначеної техніки прибуток залишається в компанії, обладнання та устаткування, що були вироблені на території України. Звільнені від ПДВ до 2019 року операції з постачання техніки, обладнання, устаткування, а також, імпорту техніки, обладнання, устаткування, що використовуються для реконструкції існуючих. Будівництва нових підприємств з виробництва біопалива, якщо такі товари не виробляються в Україні. Тому в даних нормах можна знайти пряме державне стимулювання виробників та споживачів біопалива. Цукрові заводи, які з метою отримання енергії будуть інвестувати у переробку виробничих відходів та отримуватимуть додаткові економічні виходи не будуть оподатковуватися.

Саме тому, вироблена цукровим заводом електроенергія під час спалювання біопалива (біогазу чи біодизелю), буде звільнена від сплати обов'язкового збору у вигляді цільової надбавки до діючого тарифу на електричну і теплову енергію, а існуючий надлишок, що підлягає реалізації не буде оподатковуватися податком на прибуток. Дана умова досить вигідна для цукрових та спиртових заводів, у яких споживання енергії є досить високим. В умовах збільшення податків на нерухомість та землю одним із фіскальних стимулів є зменшення до 25% податку за земельні ділянки, надані для розміщення об'єктів, які виробляють електричну енергію з біопалива.

Зелений тариф – спеціальний внесок в тариф до електроенергії, за яким електроенергія, що виробляється з альтернативних джерел, повинна бути придбана на оптовому ринку електроенергії за спеціальним тарифом, що перевищує ціну на даному ринку [17, р. 521].

Поняття «зеленого» тарифу в Україні на електроенергію, вироблену з відновлюваних джерел енергії, законодавчо уведено в Україні в 2008 році [4], а чинний зараз порядок його розрахунку – у 2009 році [5]. Основні положення щодо «зеленого» тарифу викладені в Законі України «Про електроенергетику» [6]. Згідно цього Закону, величина «зеленого» тарифу для суб'єктів господарювання, які виробляють електричну енергію з біомаси, встановлюється на рівні роздрібного тарифу для споживачів другого класу напруги на січень 2009 року (58,46 коп./кВт-год), помноженого на коефіцієнт «зеленого» тарифу для електроенергії, виробленої з біомаси. У цьому законі біомасою є продукти, що складаються повністю або частково з речовин рослинного походження, для цукрових заводів дана норма повністю співпадає з технологією виробництва, адже основним продуктом переробки відходів є жом, бурякова гичка та меляса. З даних виробничих відходів при переробці отримується біопаливо, яке можуть бути використані як паливо з метою перетворення енергії.

Сьогодні в Україні встановлено коефіцієнт «зеленого» тарифу для електроенергії, виробленої з біомаси, встановлено на рівні 2,3. «Зелений» тариф затверджується Національною комісією регулювання електроенергетики України. У зв'язку з енерге-

тичною та фінансовою кризою даний тариф хочуть зменшити, на що відреагувала економічна спільнота у зв'язку з тим, що всі інвестиційні проекти з переробки відходів з метою отримання біопалива, які були побудовані інвесторами зараз стануть не рентабельними. Дані проекти розраховувалися і будувалися на довгостроковий період і політичний ризик не враховували.

Мінімальний «зелений» тариф для електроенергії, виробленої з біомаси, є фіксованим і становить 134,46 коп./кВт-год (12,39 євроцентів/кВт-год). Він не може зменшитися, але може збільшитися у випадку, якщо курс євро до гривні збільшиться у порівнянні з курсом, який був на 01 січня 2009 (1085,5460 гривень за 100 євро). Саме зараз дана курсова різниця є досить висока, у зв'язку із значною девальвацією гривні, що і слугує додатковим стимулом для його зменшення або скасування. На цьому і наполягає Уряд, але даний крок погіршить інвестиційний клімат в даному секторі економіки.

Порівняння величини «зеленого» тарифу для біомаси в Україні з європейськими показує, що він є достатньо великим. Так, наприклад, він є більшим майже у всіх випадках, ніж «зелений» тариф в Німеччині. В ЄС зараз використовують диференційовані підходи до визначення та стимулювання виробництва відновлюваної енергії, але механізм базується на основних принципах: тендерні схеми, обов'язкові квоти, пільгові тарифи [15, р. 36-40]. Але треба усвідомлювати, що це порівняння є умовним, бо в Україні «зелений» тариф є однаковим для всіх видів і потужностей установок на біомасі, тоді як в Німеччині існує дуже детальна градація по видах біомаси, потужностях установок та видах технологій. Практика диференційованого «зеленого» тарифу є загальноприйнятою в Європі, тому можна очікувати, що в майбутньому Україна також прийде до неї. Якщо порівнювати діапазон «зеленого» тарифу для енергії отриманої від переробки відходів на цукровому заводі в Україні з європейськими показниками український «зелений» тариф займає приблизно середню позицію.

Аналіз динаміки змін роздрібних тарифів на електроенергію для споживачів та «зеленого» тарифу на електроенергію з біомаси показує, що роздрібні тарифи ростуть майже щомісячно, а «зелений» тариф коливається в залежності від курсу євро. Загальною тенденцією є поступове зближення величин роздрібних тарифів та «зеленого» тарифу. З цього можна зробити висновок, що чим раніше об'єкт відновлюваної електроенергетики буде збудований на цукровому заводі і уведений в експлуатацію, тим більше вигоди він отримає від застосування «зеленого» тарифу. Але зараз це стає практично не реальним, адже валютні затрати на купівлю та інвестування в даний об'єкт не співставні у зв'язку із значною девальвацією гривні.

Як і у випадку з багатьма європейськими екологічними податками, які були успішно впроваджені як в політичному, так і в економічному аспектах здійснило ключовий вплив на зміни клімату. Для зниження впливу на конкуренцію, доходи від збору будуть повернуті промисловості у вигляді фінансування енергоефективних проектів та досліджень спрямованих на поновлювані енергетичні програми, скорочення на три відсотки співробітників Національного страхових внесках (NIC), і підвищення амортизаційних відрахувань на інвестиції в технології енергозбереження. Тим не менш, в той час як схема реінвестування – це дохід нейтральний для галузі в цілому, це не є доходом нейтральним для кожного об'єкта. Послуги, якими здатні скористатися суб'єкти в межах подат-

кових пілг, передбаченими через розширену програму амортизаційні відрахування, а ті, що здатні зробити перехід на поновлювані джерела енергії або встановити більш ефективні технології, виграють від схеми стимулювання [19, с. 20].

В Україні розроблено ряд програм та стратегій стосовно підтримки перспективного розвитку сектору переробки відходів з метою отримання відновлюваних джерел енергії. Деякі з них є діючими, інші знаходяться в статусі проекту. Дані стратегії розроблені практично у більшості розвинутих країн, зокрема, в Кореї дана стратегія виконана практично повністю, для кожного з елементів зазначено індикатори виконання. Деякі положення заслуговують окремої уваги. Для прикладу розширення утилізації та вторинної переробки відходів енергії. Розширення об'єктів з виробництва енергії з відходів: очисних споруд, сміттового палива, котли, біоенергетичної газифікації з харчових відходів, очіпка стічних вод, з тим щоб розширити виробництво електроенергії через рекуперації тепла та утилізації залишкового органічного газу та електроенергії на існуючих установках для спалювання і теплопостачання. Розвиток відповідних об'єктів з підвищення еколого-економічної ефективності з переробки відходів та збільшення економічної доцільності. Дані нововведення в Кореї сприяють суб'єктив господарювання витрачати ресурси, енергетичні ресурси і попередньо очисні споруд, що може відновлювати щонайменше, 40% енергії горючих і органічних відходів за допомогою навколишнього середовища та енергетичного комплексу в пілотних проектах на базі муніципальних міст. Індикатором є співвідношення ресурсів відновленої енергії до загальної кількості споживання енергії (%) [16, р. 124].

В Україні серед цінних програмних документів треба зазначити наступні. Концепція цільової науково-технічної програми розвитку виробництва та використання біологічних видів палива [12]. Згідно Концепції, виконання Програми дасть змогу:

1) встановити понад 70 тис. одиниць сучасних енергоефективних котлів загальною тепловою потужністю 9180 МВт, замінити до 5 млрд. м³/рік природного газу;

2) збільшити обсяги використання біогазу, отриманого з гною, до 130 млн. м³;

3) зменшити обсяги викидів діоксиду вуглецю на 9 млн. т/рік; викидів метану – на 3 млн. т/рік.

Строк виконання Програми – 2010-2016 роки. Фінансування Програми передбачається здійснювати за рахунок коштів державного, місцевих бюджетів, інвестицій та інших джерел. Орієнтовний обсяг коштів, необхідних для виконання Програми, становить 7478,19 млн. гривень. Нажаль на 2014 та 2015 рр. в державному бюджеті не закладені кошти на виконання даної концепції у зв'язку з кризою.

Державна цільова економічна програма енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2015 рр. [7]. Метою програми є оптимізація структури енергетичного балансу держави, у якому частка енергоносіїв, отриманих з ВДЕ та альтернативних видів палива, становитиме у 2015 році не менш як 10%, шляхом зменшення частки імпортованих викопних органічних видів енергоресурсів, зокрема природного газу, та заміщення їх альтернативними видами енергоресурсів, у тому числі вторинними, за умови належного фінансування Програми. Серед іншого, програма передбачає реалізацію проектів з будівництва установок, що працюють на твердому біопаливі (791 МВт), на біогазі (111 МВт); будівництво устано-

вок для генерації електроенергії з використанням енергії біомаси (461,5 МВт). Наразі, в статусі проекту знаходиться Концепція Державної цільової науково-технічної програми розвитку та використання відновлюваних джерел енергії в Україні на період до 2030 року (розроблено Державним агентством з енергоефективності та енергозбереження України). Ведуться роботи по оновленню Енергетичної стратегії України на період до 2030 року.

Тарифи на теплову енергію, що буде вироблена завдяки переробці відходів на цукровому заводі виробляється з використанням не традиційних джерел енергії, зокрема, біопалива встановлюються Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг [10].

Порядок розрахунку тарифів на електричну та теплову енергію, що виробляється з біопалива на цукровому заводі, визначено в Порядком розрахунку тарифів [9]. Ця процедура застосовується НКРЕ при затвердженні або перегляді тарифів та поширюється на суб'єктів господарювання, які здійснюють або мають намір здійснювати підприємницьку діяльність з виробництва електричної та теплової енергії, як з традиційних так і з альтернативних джерел. Для отримання тарифу на виробництво електроенергії на ТЕЦ з біопалива на цукровому заводі власник подає до НКРЕ матеріали, повний перелік яких наведено у Порядку розрахунку тарифів. Зокрема ці матеріали включають:

- розрахунок тарифів на виробництво електричної та теплової енергії на цукровому заводі;

- розрахунок витрат на виробництво одиниці продукції в нашому випадку виходячи із загальних витрат на виробництво біопалива;

- пояснювальну записку з детальною інформацією про цукровий завод, методику виробництва та обґрунтуванням тарифів;

- розрахунки тарифу на кожний місяць розрахункового періоду.

- розрахунки питомих витрат умовного палива на виробництво електричної та теплової енергії у відповідності до діючих нормативно-технічних документів [1; 13];

- розрахунок біопалива на плановий період (у фізичних та грошових одиницях виміру).

У випадку правильності подання документів цукровому заводу затверджують тарифи на електричну та теплову енергію, на термін не менший 1 року. В Україні виробництво електроенергії з біомаси стимулюється «зеленим» тарифом. «Зелений» тариф для цукрового заводу, який переробляє відходи з метою отримання біопалива з подальшою використанням у власній енергостанції встановлюється Порядком [8]. «Зелений» тариф діє в Україні з 2009 року і встановлюється до 1 січня 2030 року.

Величина «зеленого» тарифу в залежності від поточного курсу євро переглядається НКРЕ щомісячно для кожного суб'єкта господарювання у зв'язку значною девальвацією гривні, зараз будуть прийматися невідкладні міри економії і тим самим в разі зменшить привабливість інвестування в проекти по переробці відходів на цукрових заводах. Державою законодавчо гарантовано на весь термін застосування «зеленого» тарифу закупку всієї електроенергії, виробленої на об'єктах відновлюваної електроенергетики, і не проданої споживачам за прямими договорами. Також гарантується розрахунок за таку електроенергію у повному обсязі у встановлені строки. На теплову енергію, вироблену з біомаси, в Україні не існує спеціальних («зелених») тарифів, що також погіршує інвестиційний клімат в даному секторі.

Однією з головних проблем реалізації будь-якого біоенергетичного проекту є питання залучення інвестицій. Тут необхідно використовувати спеціальні інструменти фінансування. Такими інструментами можуть бути спеціалізовані програми, що фінансуються Європейським Банком Реконструкції та Розвитку (ЄБРР), Міжнародною фінансовою корпорацією та іншими фінансовими організаціями, а також реалізація проекту в рамках механізмів Кіотського Протоколу.

Незважаючи на наявність законодавчих закріплених державних стимулів та передумов для широкого використання біомаси на цукровому заводі з метою переробки та отримання біогазу для виробництва енергії, існує також ряд бар'єрів, які суттєво гальмують цей процес. Перелік цих бар'єрів та можливі методи їх подолання наведено в Табл.1.

Висновки і пропозиції. Результати проведеного дослідження дають автору можливість зробити наступні висновки: досягнення високого рівня еколого-економічної ефективності переробки відходів

на цукрових заводах майже неможливо через низку проблем: фінансову кризу, структурну кризу в економіці, проблеми в законодавстві та політичні перепони у механізмі державного стимулювання цукрової галузі. Усунення бар'єрів та чітка імплементація європейських законодавчих актів та прийняття нових, що в кінцевому рахунку дасть змогу уникнути низки практичних проблем.

В першу чергу, удосконалення потребує порядок отримання «зеленого тарифу». Наразі він є надто тривалим та забюрократизованим. Крім того, останні зміни у спеціальному законодавстві стосовно української складової перешкоджатимуть залученню іноземних інвестицій, що негативно позначиться на розвитку галузі. Надання такого тарифу передбачено лише щодо збудованих та прийнятих в експлуатацію об'єктів. Вважаємо, що гарантія надання такого тарифу повинна бути вже на початковому етапі будівництва і виступати додатковим стимулом для інвесторів.

Таблиця 1

Бар'єри та методи їх подолання

Бар'єри	Методи подолання
1. Недосконалість чинного законодавства в секторі біоенергетики. Відсутність «зеленого» тарифу на електроенергію, вироблену з біогазу, і на електроенергію, вироблену при сумісному спалюванні біомаси з викопними паливами. Відсутність будь-яких фінансових стимулів для виробництва теплової енергії з біомаси.	Відповідне корегування законодавства України і його загальна гармонізація з законодавством ЄС в секторі біоенергетики
2. Значна диференціація цін на природний газ для різних категорій споживачів. Штучно занижена ціна на газ для населення та житлово-комунальних господарств робить досить важким впровадження біоенергетичних технологій в побутовому та житлово-комунальному секторах.	Встановлення ринково обґрунтованої ціни для всіх категорій споживачів, зараз, це є однією із умов кредитування МВФ.
3. Відсутність чітких та обґрунтованих цілей по частці біомаси в загальному споживанні первинних енергоносіїв. Стратегічні цілі по розвитку біоенергетики зафіксовані в Енергетичній Стратегії України на період до 2030 року [11] – 3% загального енергоспоживання в 2030 році.	В Енергетичній Стратегії зафіксувати більш реалістичну ціль – 10% енергії з біомаси в загальному енергоспоживанні України в 2030 році і забезпечити обов'язковість її виконання.
4. Приймаючи до уваги частку виробництва біоенергії, вже досягнуту в Європейських країнах та обов'язкові цілі, зазначені в Дорожній Карті по ЄС по відновлюваній енергетиці [18], цілі, встановлені в офіційній стратегії, видаються значно заниженими.	Погодити та запровадити урядові програми для імплементації європейських програм в Україні збільшити залучення цільових фондів для фінансування програм.
5. Відсутність діючої (не декларативної) державної програми. Протягом останніх 10 років в Україні було розроблено і прийнято ряд програм і стратегій щодо ВДЕ і деяких видів біопалив. Цілі, поставлені в них, не узгоджувалися між собою. Не всі програми були достатньо реалістичними. Програми не виконувалися або виконувалися не в повному обсязі.	Розробити реалістичну державну програму, яка б поставила обґрунтовані цілі по внеску біомаси до загального енергоспоживання, чітко визначила заходи для досягнення встановлених цілей та джерела фінансування. Відповідальне державне агентство має опікуватися розробкою та прийняттям програми, й контролювати та координувати її належне виконання.
6. Відсутність фінансових стимулів для впровадження біоенергетичних проектів. Більшість пілотних та демонстраційних проектів в Україні реалізується за підтримки іноземних фондів та програм. Успішний проект повинен «тиражуватися», щоб демонструвати позитивний результат.	Розробити та увести механізми для підтримки впровадження нових біоенергетичних проектів та повторення успішно реалізованих проектів.
7. Низька фінансова спроможність українських компаній і висока вартість банківських кредитів. Велика вартість та жорсткі умови надання банківських кредитів.	Увести дієвий механізм підтримки вітчизняного споживача
8. Недорозвиненість ринку біомаси як палива в Україні. Використовуються власні залишки та відходи виробництва. Існують окремі випадки торгівлі біомасою, але вони не мають постійної основи. Крім того, відсутня практика та досвід застосування довготривалих контрактів на постачання біомаси.	За прикладом Європейського Союзу увести практику застосування довготривалих контрактів, що забезпечить надійне постачання біомаси з необхідними характеристиками.
9. Недостатнє фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт. Сучасний рівень фінансування дозволяє працювати лише над окремими питаннями і є недостатнім для проведення повномасштабних досліджень.	Суттєво підвищити рівень фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт.

Список літератури:

1. Методика розподілу витрат палива на теплових електростанціях на відпущену електричну і теплову енергію при їх комбінованому виробництві: Наказ Міністерства палива та енергетики України – 2010 р.
2. Податковий кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України від 08.04.2011 – 2011 р. – № 13 / № 13-14, № 15-16, № 17 – С. 556.
3. Про альтернативні види палива [Електронний ресурс]: Закон України від 14.01.2000 № 1391-XIV (№ 1391-XIV від 14.01.2000) // Верховна Рада України. Законодавство України [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1391-14> – Назва з екрану.
4. Про внесення змін до деяких законів України щодо встановлення «зеленого» тарифу: закон України від 25.09.2008 № 601-VI // Офіційний вісник України від 27.10.2008 – 2008 р. – № 79 – С. 109.
5. Про внесення змін до Закону України «Про електроенергетику» щодо стимулювання використання альтернативних джерел енергії [Електронний ресурс]: Закон України від 01.04.2009 № 1220-VI // Верховна Рада України. Законодавство України [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1220-17> – Назва з екрану.
6. Про електроенергетику [Електронний ресурс]: Закон України від 16 жовтня 1997 року № 74/94-ВР // Верховна Рада України. Законодавство України [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/575/97-вр> – Назва з екрану.
7. Про затвердження Державної цільової економічної програми енергоефективності і розвитку сфери виробництва енергоносіїв з відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива на 2010-2015 роки [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.03.2010 № 243 // Верховна Рада України. Законодавство України [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/243-2010-п> – Назва з екрану.
8. Про затвердження Порядку встановлення, перегляду та припинення дії «зеленого» тарифу для суб'єктів господарської діяльності [Електронний ресурс]: Постанова Національної комісії регулювання електроенергетики України № 32 від 22.01.2009 (в редакції Постанови НКРЕ № 828 від 16.07.2009) // Національна комісія регулювання електроенергетики України [сайт]. – Режим доступу: http://www2.nerc.gov.ua/control/uk/publish/article/main?art_id=76674&cat_id=34446 – Назва з екрану.
9. Про затвердження Порядку розрахунку тарифів на електричну та теплову енергію, що виробляється ТЕЦ, ТЕС АЕС та на установках з використанням нетрадиційних або поновлюваних джерел енергії [Електронний ресурс]: Постанова Національної комісії регулювання електроенергетики України № 896 від 12.10.2005 (поточна редакція) // Національна комісія регулювання електроенергетики України [сайт]. – Режим доступу: http://www2.nerc.gov.ua/control/uk/publish/article/main?art_id=39689&cat_id=34446 – Назва з екрану.
10. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг [Електронний ресурс]: Указ, Положення Президента України від 23.11.2011 № 1073/2011 // Верховна Рада України. Законодавство України [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1073/2011> – Назва з екрану.
11. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2030 року [Електронний ресурс]: Розпорядження Кабінету міністрів України від 15.03.2006 № 145-р // Верховна Рада України. Законодавство України [сайт]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/145-2006-р> – Назва з екрану.
12. Про схвалення Концепції Державної цільової науково-технічної програми розвитку виробництва та використання біологічних видів палива: Розпорядження Кабінету міністрів України від 12.02.2009 № 276-р // Офіційний вісник України від 30.03.2009. – 2009 р. – № 21. – С. 36.
13. Складання енергетичних характеристик устаткування, порядок визначення нормативних питомих витрат та заощадження палива на енергопідприємствах. Методичні вказівки [Електронний ресурс]: Наказ Міністерства палива та енергетики України від 23.08.2005 № 485 // Закони України: інформаційно-правовий портал [сайт]. – Режим доступу: <http://www.uazakon.com/document/fpart40/idx40512.htm>
14. Effects of Fiscal Stimulus in Structural Models / Michael Kumhof; Dirk Muir; Carlos de Resende; Jan inet Veld; Renй Lalonde / Washington: International Monetary Fund, 2010. – 123 p.
15. Jacobs D. Renewable Energy Policy Convergence in the EU. The Evolution of Feed-in Tariffs in Germany, Spain and France / D. Jacobs; Freie Universitdt – Berlin: Ashgate Pub Co. – 2012. – 312 p.
16. National Strategy for Sustainable Development // Ministry of Environment, Republic of Korea from 14.09.2012 – 263 p.
17. Preben M. Wind Power for the World / Preben Maegaard – Pan Stanford Publishing, 2013 – 634 p.
18. Renewable Energy Road Map [Електронний ресурс] // Europa. Summaries of EU legislation [сайт]. – Режим доступу: http://europa.eu/legislation_summaries/energy/renewable_energy/127065_en.htm (Accessed 9 February 2007). – Назва з екрану.
19. Volkery A. National Strategies for Sustainable Development / A. Volkery, K. Jacob; Environmental Policy Research Centre Freie Universitdt of Berlin/International Institute for Sustainable Development and Deutsche Gesellschaft fйr Technische Zusammenarbeit (GTZ) GmbH – 55 p.

Романчук С.В.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ДЕТЕРМИНАНТЫ ПОВЫШЕНИЯ ЭКОЛОГО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ ПЕРЕРАБОТКИ ОТХОДОВ НА САХАРНОМ ЗАВОДЕ

Аннотация

В условиях финансового и структурного кризиса экономики, необходимо иметь новые подходы к повышению эффективности деятельности предприятия. В сахарной отрасли в течение длительного периода наблюдался кризис отрасли, обусловленные различными факторами. В частности постоянное увеличение стоимости энергоресурсов, чрезмерное государственное регулирование и большая себестоимость выращивания сахарной свеклы, привела к значительному количеству обанкротившихся сахарных заводов. Не совершенные технологии позволяют говорить и о значительном влиянии на окружающую природную среду. В условиях устойчивого развития экономическая и экологическая составляющая являются неотъемлемыми, именно поэтому в современных условиях реформирования необходимо брать за основу показатель эколого-экономической эффективности. Одним из условий его повышения являются налоговые льготы, государственные программы и внедрения «зеленого» тарифа на биотопливо, полученное в процессе переработки отходов на сахарных заводах.

Ключевые слова: переработка отходов, сахарный завод, детерминанта, эколого-экономическая эффективность, рециклинг, «зеленый» тариф, льгота, целевая программа.

Romanchuk S.V.

Taras Shevchenko National University of Kyiv

DETERMINANTS OF INCREASE OF ECOLOGICAL AND ECONOMIC EFFICIENCY OF RECYCLING AT THE SUGAR PLANT

Summary

In the financial and structural economic crisis, it is necessary to have new approaches to improve the efficiency of the company. In the sugar industry for a long period there was industry crisis caused by various factors. In particular the constant increase in the cost of energy, excessive government regulation and high cost of sugar beet, led to a bankruptcy of significant number of sugar plants. Imperfect technology can talk about significant effects on the environment. In terms of the sustainable economic and environmental component is essential, that is why in modern terms of reforming is necessary to take as a basis index of ecological and economic efficiency. One of the conditions of its increasing is tax breaks, government programs and implementation of «green» tariff on biofuels gained in recycling at the sugar plants.

Keywords: recycling, sugar plant, determinant, environmental and economic efficiency, waste, «green» tariff, exemption, the target application.

УДК 005.95/.96:159.9(02) JEL Classification I25; J24; O15

ВДОСКОНАЛЕННЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЛЯ УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМ ПОТЕНЦІАЛОМ ПІДПРИЄМСТВ

Скібіцький О.М.

Національний авіаційний університет

Тенденції розвитку міжнародної й вітчизняної економіки, особливо у кризові і посткризові періоди висувають нові вимоги до компетенцій персоналу і системи освіти, в т.ч. до якості отриманої української освіти й кваліфікації. Питання про підвищення кваліфікації на багатьох підприємствах не ставиться, хоча дефіцит кваліфікованих кадрів перетворився в серйозну проблему. При цьому потенціал навчальних закладів ще недостатньо використовується для надання додаткових освітніх послуг місцевому співтовариству. Уточнені ключові терміни теорії людського потенціалу, розглянуті основних її складові, напрямків розвитку і вдосконалення системи управління трудовими ресурсами. Запропоновані напрямки вдосконалення кадрового забезпечення підприємств.

Ключові слова: персонал, людські ресурси, трудовий потенціал, економічно активне населення, робоча сила, кадрове забезпечення, інтелектуально-культурний рівень персоналу.

Постановка проблеми. Соціальні деформації в сфері праці на рівні підприємств позначилися ще в період освоєння нового господарського механізму в другій напівцілості ХХ ст. Введення в порядку експерименту на окремих підприємствах нових економічних відносин, а також масовий розвиток кооперативів ініціював значний відтік кваліфікованих кадрів із підприємств, ще не задіяних реформою. При цьому звільнялися найбільш молоді й перспективні працівники. В той період кадри не вибували остаточно зі сфери промислового виробництва, а лише переходили на робочі місця з більшим рівнем заробітної плати.

В цілому в промисловості зберігався значний потенціал якісної робочої сили, однак вакансії на висококваліфікованих роботах уже заповнювалися із труднощами.

Аналіз діяльності підприємств показує, що політика зайнятості в промисловості носить в основному тактичний характер і не орієнтована на довгострокові завдання залучення й закріплення персоналу, забезпечення спадкоємності кадрів. Більше того, одержала поширення практика набору співробітників тільки на випробувальний термін, із наступним звільненням і формулюванням про службову невідповідність посади. Питання про підвищення кваліфікації на багатьох підприємствах не ставиться, хоча дефіцит кваліфікованих кадрів перетворився в серйозну проблему.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми кадрового забезпечення людського потенціалу найповніше розглянуті в працях таких іноземних фахівців, як: І. Ансофф, П. Друкер, М. Портер, М. Армстронг, Г. Дреслер, Р. Марр, Е. Мейо, М. Мескон, Д. Сульє, Ф. Тейлор, А. Файоль, Г. Шмідт.

Проблемам управління людським потенціалом взагалі і персоналом зокрема приділяється в роботах вітчизняних вчених, таких, як: О. Віханський, А. Градов, Р. Фатхутдінов, В. Геєц, М. Мартиненко, В. Пастухова, З. Шершньова, Беззубко Л. В. [1], Білорус Т. В. [2], Войтко Є. В. [3], Грішнова О. А. [4], Васильченко В. С. [5], Лібанова Е. М., Терон І. В. [10] тощо. Особливо треба відзначити роботу «Управління трудовим потенціалом» (автори: Васильченко В. С., Гриненко А. М., Грішнова О. А. Керб Л. П.) [5], праці Е. Лібанової [8] тощо.

Метою статті є розгляд основних складових і напрямків розвитку системи управління людським потенціалом через вдосконалення кадрового забезпечення підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Поняття потенціалу в опрацюванні кадрової політики вживається в сенсі прихованої можливості, здатності, сили, яка може проявитися за певних умов. Під кадровим потенціалом тут розуміється ступінь здатностей і можливостей персоналу фірми реалізувати свої здібності при досягненні цілей підприємства.